

Ko og kalv sammen –
sådan får du styr på smit-
tebeskyttelse og sundhed

SIDE 2

Gode råd til
forarbejdning og
holdbarhed af raps

SIDE 3

Værdierne i DMS-
afregningsmodul op-
dateres med nye priser

SIDE 4

Foto: VikingDanmark

Er din strategi for kalvene klar?

Ved årsskiftet 2021-22 træder den frivillige brancheaftale om stop for aflivning af kalve i kraft. Det vil påvirke hele slagtekalvemarkedet og kræver en klar strategi for samtlige handyr. SEGES er på vej med en oversigt over løsninger.

Hvis en ko, du inseminerer efter 1. april, får en uønsket kalv, er aflivning ikke en mulighed. 1. januar 2022 træder den frivillige aftale, indgået mellem L&F Kvæg og Dansk Jersey om stop for aflivning af kalve, nemlig i kraft. Og det er det eneste rigtige, hvis vi skal fremtidssikre såvel vores mælkesom vores kødproduktion. Det er de to formænd, Chr. Lund L&F, Kvæg og Bent Olesen, Dansk Jersey, enige om.

"Vi kan ikke forsvare at sætte liv i verden for derefter straks at tage det igen. Det er uetisk og langt fra det, forbrugere ønsker. Hvis vi skal være her i fremtiden, skal vi lytte efter, hvad forbrugere vil have. Og det er ikke en produktion, der indebærer det spild af liv, som aflivning af en sund kalv er," lyder det fra Christian Lund, som fortsætter:

"Personligt kunne jeg ikke aflive en ellers sund kalv lige efter fødslen, og jeg er overbevist om, at det bliver en lettelse at slippe for rundt omkring på bedrifterne. Den store opgave bliver nu at samarbejde om at skabe merværdi i vores tyrekalve, for markedet for renracede tyrekalve bliver for alvor presset i 2022," gør Christian Lund opmærksom på.

Fra formanden for Dansk Jersey, Bent Olesen, lyder det:

"Det er afgørende, at jerseyavlere efter 1. april helt undgår drægtigheder, der giver renracede tyrekalve. Hvilken metode, man vil anvende for at undgå det, er op til den enkelte at tage stilling til. Og er man i tvivl, vil jeg anbefale, at man tager fat i sin avlsrådgiver og produktionsrådgiver for at få fastlagt en fremtidig strategi. Måske skal du også have en SimHerd- og vikinganalyse for at afdække økonomien i de forskellige scenarier," lyder det fra Bent Olesen. På sin egen bedrift i Vendsyssel tog han skridtet fuldt ud i sommer, og bruger nu ikke længere konventionel jerseysead.

” Den store opgave bliver nu at samarbejde om at skabe merværdi i vores tyrekalve.

Formand for L&F Kvæg, Christian Lund

SEGES hjælper med overblik
Hvilken løsning, der er den optimale, afhænger af forholdene på den enkelte bedrift.

Hvordan er din reproduktion, vil du satse på kvier, ser du muligheder i forlænget laktation, har du mod på nicheproduktion eller adgang til alternative afsætningsmuligheder af handyr? Standardløsningen findes ikke, og konsulent Rasmus Bak Stephansen, SEGES,

medgiver, at det kan være svært at få overblik over de forskellige muligheder. Derfor er han tovholder i et tværfagligt samarbejde, hvis højesteprioritet er at skabe et overblik over eksisterende viden og løsninger på området og præsentere det på en overskuelig måde for dig som mælkeproducent.

Samler viden

"Der er allerede lavet mange beregninger og afprøvninger – og det haster med at få dem i brug. Så vi bruger ikke tiden på at opfinde den dybe tallerken, men på at samle de dybe tallerkner, der er opfundet, og gøre det overskueligt for jer at få dem stablet på den rigtige måde," fortæller Rasmus Bak Stephansen.

Hvordan løsningen, der skal hjælpe med at få overblik, helt konkret kommer til at fungere, er endnu ikke fastlagt. Men Rasmus Bak Stephansen forsikrer, at der ligger noget klar i løbet af første kvartal.

"Vi kan ikke fritage jer for at tage stilling til, hvilken løsning I vil satse på. Men vi kan hjælpe jer med at få overblik over fordele og ulemper ved forskellige løsningsmodeller," lover han.

Ko og kalv sammen – sådan får du styr på smittebeskyttelse og sundhed

Der er en stigende interesse for at have ko og kalv gående sammen i længere tid. Men før du kaster dig ud i at praktisere det, er der nogle forhold, der skal være på plads.

Adskillelse af ko og kalv ved fødsel har været almindelig praksis i mange årtier. Det skyldes bl.a. et ønske om at beskytte den nyfødte kalv mod smitte på et tidspunkt, hvor den er mest sårbar. Men fordele ved at lade ko og kalv gå sammen gør, at flere og flere landmænd ønsker at kaste sig ud i denne opstaldningsform. Fx at ko og kalv får mulighed for at udføre deres naturlige adfærd, og at det er et ønske fra mange forbrugere. Men med ko og kalv sammen bliver kalven mere udsat for smitte fra koen. Derfor er fokus på smittebeskyttelse altafgørende for, at man får succes.

Så hvis du i dag har salmonella i besætningen, er det ikke nu, du skal begynde med at have kalvene hos køerne i længere tid, da der er stor risiko for, at salmonella smitter fra ko til kalv. Har du paratuberkulose i besætningen, er det vigtigt at vide, hvor udbredt sygdommen er, før du overvejer at gå i gang, da paratuberkulose ligesom salmonella kan smitte kalvene via køerne. Er du ikke allerede tilmeldt Operation Paratuberkulose, bør du gøre det.

Afdæk risici

Ønsker du at gå i gang, så start med at gå din besætning kritisk igennem – og tag din dyrlæge eller rådgiver med på råd. Afdæk hvilke risici, der er i netop din besætning, dels for introduktion af smitte, men også for spredning af evt. smitte i besætningen, hvis den først er kommet ind. Når du kender risiciene, så kan du fjerne eller minimere dem.

Sænk 'forsamlingsloftet'

Det er vigtigt at holde ko/kalv i mindre grupper. Jo flere dyr der er i et hold, jo flere kontaktmuligheder, og dermed risiko for smitte, er der. Hvis vi skal drage en parallel til vores menneskeverden i en tid med corona, så er netop forsamlingsloftet, der bestemmer, hvor mange vi må forsamles, et vigtigt værktøj til at styre smitten blandt mennesker. Tilsvarende princip gør sig gældende hos kalvene.

Overvåg råmælken på alle niveauer

Råmælk er kritisk for den nyfødte kalv. Du kan ikke være sikker på at kalve, der kun patter koen, får råmælk nok. Op mod 60 pct. af de kalve, der går hos koen, optager for lidt råmælk. Det er nødvendigt at overvåge både kvaliteten og mængden af råmælk, den får fra koen samt at supplere kalvene med råmælk. Hav altid et lager af råmælk af god kvalitet. Så har du til kalve, hvor

koen ingen råmælk har, eller er hvor kvaliteten er for dårlig.

Hav tid og overblik

Du skal være indstillet på, at overvågningen af kalve, der går sammen med koen, kræver overblik og tid. De informationer, du får i dag om drikkelyst og -hastighed, når kalvene fodres to gange dagligt i en skål, dem har du ikke længere. Det fordrer, at den, der skal overvåge kalvene, har blikket for de små tegn på sygdom, så der kan gribes ind, inden det er for sent.

Skal du have succes med at have ko og kalv sammen i længere tid, stiller det altså nogle andre krav til dig og dit staldanlæg. Men kan du indfri dem, er der god chance for succes.

Læs også denne artikel på landbrugsinfo.dk: *Adskillelse af ko og kalv – fordele og ulemper*

/ Malene Budde, mabu@seg.es

Når ko og kalv går sammen i længere tid, bliver kalven mere udsat for smitte fra koen. Derfor er fokus på smittebeskyttelse altafgørende for, at man får succes. Foto: SEGES

Vær bevidst om dit mineralforbrug

En undersøgelse i ti besætninger viser, at supplerings med gårdminerale generelt resulterer i overforsyning med mineraler. Kobber lå i gennemsnit 60 pct. over NorFor-normerne, kobolt 200 pct. over normerne.

I et fodringsforsøg tester SEGES effekten af mineraltildeling på køernes mineralstatus og produktion i ti besætninger. Effekten af eksisterende gårdmineralblandinger sammenlignes med effekten af 100g/ration typemineral, suppleret med kridt. Effekten på køernes mineralstatus måles på lever- og urinprøver, fordi lever og nyrer spiller en central rolle i regulering af mineralbalancen.

Generelt er der ikke fundet mangel på mineraler hos de undersøgte besætninger. Selv i to økologiske besætninger, der helt undlader supplerings med poseminerale, blev der ved den

græsbaseerede fodring ikke fundet mineralmangel ud over lav selenstatus.

Bevidst overforsyning

Supplerings med gårdminerale resulterede generelt i en overforsyning med mineraler på niveauer, der i gennemsnit lå mellem 60 pct. (kobber) og 200 pct. (kobolt) over NorFor-normerne. Det tyder på, at der ved sammensætning af gårdminerale, i disse tilfælde bevidst blev sigtet efter højere niveauer end anbefalet. Især ved potentielt giftige mineraler som kobber kan dette udgøre en unødvendig sundhedsrisiko for dyrene. 34 pct. af køerne på gårdmineralbehandlingen havde forhøjet kobberindhold i leveren og dermed en øget risiko for kobberforgiftninger. På typemineralbehandlingen havde 18 pct. af køerne forhøjede kobberkoncentrationer i leveren. Dette skyldes formodentlig et overslæb fra tidligere tildeling af høje mængder kobber på grund af supplerings med gårdminerale.

Subakut kobberforgiftning (dvs. uden synlige symptomer) medfører sandsynligvis en øget belastning af leveren. Der er desuden indikationer i litteraturen på, at der kunne være en sammenhæng mellem kobberforgiftninger og løbesår – et problem, der ser ud til at være meget udbredt, og som der indtil videre ikke er en god forklaring på.

Kend din mineraltildeling

Den aktuelle mineralforsyning kan beregnes i NorFor. Generelt bør man optimere efter normerne. Supplerings med typemineraler resulterer som regel i rationer med afbalanceret mineralindhold. Mindre afvigelser er ikke kritiske, men stor overforsyning kan være lige så farlig som stor underforsyning. Hvis man mener, at ens besætning ikke er blandt dem, hvor typemineraler sikrer køernes forsyning, bør man indhente uafhængig rådgivning.

Gode råd til forarbejdning og holdbarhed af rapsfrø

Både hammermølle, skivemølle og visse valsemøller kan formale de hårde rapsfrø – og holdbarheden er overraskende god.

Fodring med rapsfrø til danske malkekøer gavner både klimaet og potentielt også produktionen. Den øgede mængde fedt, som rapsfrø medfører i foderationen, har en hæmmende effekt på metanproduktionen i vommen. Desuden viser forsøg, at der typisk også ses en mindre stigning i mælkeydelsen.

Forarbejdning

Inden udfodring skal skallen på rapsfrøene brydes, så tilgængeligheden af det olierige indre gøres tilgængeligt for mikroberne i vommen. Test af forskellige formalingsmøller med forskellige indstillinger af afstande, tilførselshastigheder, soldstørrelser mm. viser, at både hammermølle, skivemølle og visse valsemøller kan formale rapsfrøene tilfredsstillende med optimerede indstillinger. Følgende formalingsmøller blev testet:

- Hammermølle fra SKIOLD (DM 6, 15 kW)
- Skivemølle fra SKIOLD (SK 5000, 15 kW)
- To valsemøller fra SKIOLD og en Murska valser (220 SM) importeret af Bulldog Agri ApS.

Testen viste, at der med følgende anbefalinger opnås en højst tilfredsstillende formaling af hele rapsfrø:

- Hammermølle: Maksimal sold-størrelse på 3 mm og lav hastighed
- Skivemølle: Afstand mellem skiverne på maksimalt 2 mm
- Valsemøller: Tæt sammenstilling af valsehjul.

Undersøgelsen viste ingen tilstopning af sold i hammermøllen ved brug af nogle få hundrede kg, men tidligere erfaringer indikerer, at tilstopning af sold kan forekomme med tiden, når større mængder er kørt igennem.

Holdbarhed

Holdbarheden af de formalede rapsfrø blev testet med tre forskellige tørstofprocenter i rapsfrøene. De blev enten opbevaret åbent eller ved en simuleret crimpning i form af tætsluttet ensilageplastik rundt om de formalede rapsfrø.

Løbende blev der analyseret for de gavnlige polyumættede fedtsyrer (PUFA) og E-vitamin, da et faldende indhold af disse vil være tegn på øget enzymaktivitet – et tegn på harskning.

Desuden blev det undersøgt, om de opbevarede rapsfrø ændrede udseende eller lugt over tid.

Efter måneders opbevaring var der:

- Ingen tegn på harskning
- Ingen ændring i udseende
- Ingen ændring i lugt.

Rapsfrø giver ingen problemer

Undersøgelsen tyder på, at rapsfrø fint kan formales og anvendes som fodermiddel.

En udførlig rapport af de udførte forsøg kan læses på landbrugsinfo.dk. Søg på *Forarbejdning og holdbarhed af rapsfrø*.

/ Ditte Haugaard Kalms, diha@seges.dk

Faglig viden til udenlandske medarbejdere

Film, artikler, faktaark og digitale kurser på engelsk er samlet på [LandbrugsInfo](http://LandbrugsInfo.dk).

Hvis dine udenlandske medarbejdere har lyst til at lære mere om et eller flere arbejdsområder – eller hvis du synes, de skal opdateres på faglig viden, så finder du let masser af materiale samlet på LandbrugsInfo.dk/workingwithcattle

Her ligger blandt andet titler som:

- Best practise on how to assist at calving (artikel og film)
 - Milking routines in dairy herds – best practice (artikel)
 - Avoid calf diarrhea with clean milk, clean stall and clean calf caretaker (artikel)
- Og meget mere...

Derudover er der direkte link til samtlige engelsk-tekstede film fra SEGES, digitale kurser på engelsk, nyttige artikler til dig som arbejdsgiver og meget andet.

/ Lone Sylvest Søgaard, lss@seges.dk

Find det hele på:
LandbrugsInfo.dk/workingwithcattle

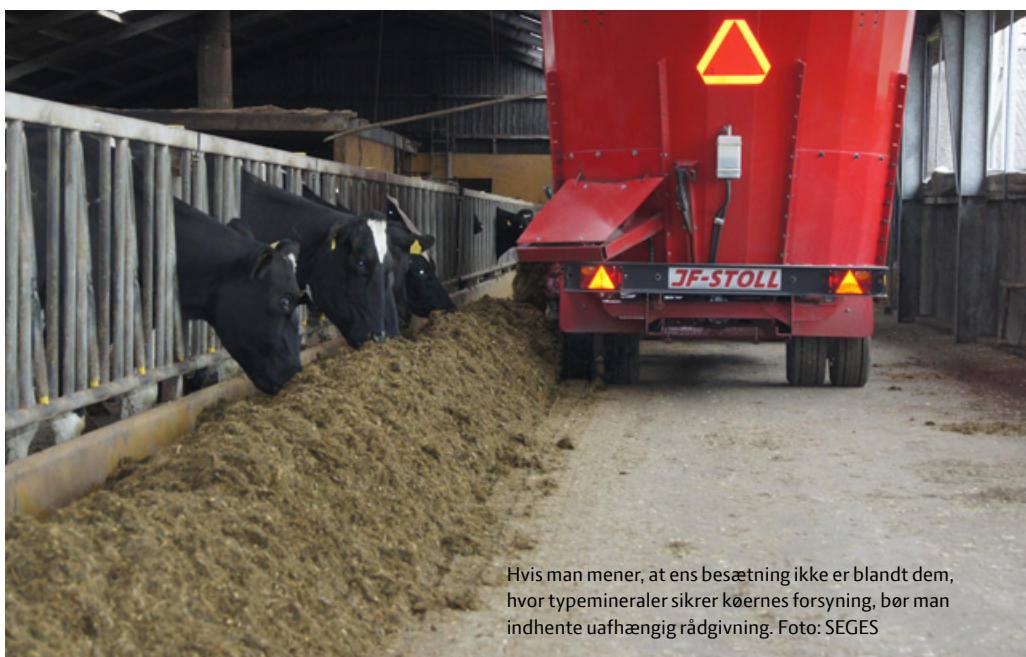
Vær opmærksom på omkostningerne

I SEGES' undersøgelse var mineralomkostningerne ved brug af typemineraler i gennemsnit 65 øre/ration inklusiv kridt og evt. salt, urea og natriumbikarbonat. Mineralomkostningerne ved brug af gårdmineraler var i gennemsnit 138 øre/ration med sammenlignelig tilsætning af kridt, salt, urea og natriumbikarbonat. Der kan derfor være penge at spare ved at gennemgå sit mineralforbrug og mineralomkostninger.

Særlig kritisk bør man være overfor kontrakter med automatisk forlængelse. Der er set tilfælde, hvor mængderne blev fastsat meget generøst. Ved kontraktens udløb står landmanden med store restmængder på den gamle kontrakt og en ny kontrakt med samme volumen. Det står leverandøren frit for at levere hele restmængden ved kontraktens udløb.

Læs mere på LandbrugsInfo.dk i rapporten *Effekt af type- eller gårdmineraler på køernes mineralstatus, målt på lever- og urinprøver*.

/ Thorben Krüger, thok@seges.dk

Hvis man mener, at ens besætning ikke er blandt dem, hvor typemineraler sikrer køernes forsyning, bør man indhente uafhængig rådgivning. Foto: SEGES

Værdierne i DMS-afregningsmodulet opdateres med nye priser

28. januar 2021 opdateres værdierne i DMS-afregningsmodulet, så kalveafregningen bedre afspejler kalvenes reelle niveau. Derudover gøres modulet mere brugervenligt.

Med en ny opdatering moderniseres afregningsmodulet i DMS, hvilket betyder, at X-slagtekalveindekset for en tyr kommer 100 pct. til udtryk i afregningen af dens kalve. Forskellene i X-indeks tilfalder mælkeproducenten.

Det betyder, at tyrekalve efter stor race generelt stiger i afregningspris, mens der er et fald på kviekalve og afkom efter jerseykøer. Dette skyldes primært en høj slagtepræmie og høj efterbetaling, der favoriserer dyr med høj tilvækst.

Derudover ændres værdien af en vækstindeksenhed for HOL og RDM til 20 kr. for begge racer. Det betyder, at en HOL/RDM-tyrekalv med et vækstindeks på 80 vil koste 400 kroner mindre end en gennemsnitlig kalv.

"Værdien af det avlsmæssige niveau af malkeracerne vil blive justeret yderligere i 2021, hvor der også vil blive taget højde for værdien

af ungdyroverlevelse," udtaler Rasmus Bak Stephansen, konsulent i HusdyrInnovation, SEGES. Rasmus påpeger også, at værdien af en vækstindeksenhed er ens på hele vækstindeksskalaen, altså ligegyldigt om kalvens vækstindeks er 80, 100 eller 120. Dette er dokumenteret på basis af næsten 200.000 slagtede kalve.

Flere opdateringer til DMS-afregningsmodulet i foråret 2021

I løbet af foråret 2021 kommer der flere opdateringer til afregningsmodulet i DMS, bl.a. en differencering mellem farracer for uafprøvede tyre. Ændringerne skalere de forskellige farracer, så prisen for krydsningskalve med uafprøvede fædre er højest for Blåkvæg og Charolais og lavest for Angus og Hereford.

Med forårsopdateringen kommer der også en bedre visualisering af tillæg i afregningsmodulet, hvilket giver mere transparens til afregningen. Derudover vil kalve med fædre uden vækstindeks blive sat til niveauet for fædrenes oprindelsesland.

Læs mere om opdateringerne på LandbrugsInfo.dk og se mere om, hvad du kan bruge DMS-afregningsmodulet til.

/ Anja Kruse Christensen, akch@seges.dk

Video: God intern og ekstern smittebeskyttelse på bedriften

Få inspiration til god smittebeskyttelse på bedriften i to nye videoer fra SEGES.

To videoer fra SEGES beskriver kort og klart, hvilke forholdsregler det er vigtigt at have styr på, for at minimere risikoen for indslæbning af smitte udefra og minimere smitte internt i besætningen.

Videoen om ekstern smittebeskyttelse kommer bl.a. ind på forhold for besøgende, kørselsruter på gården, indkøb af dyr og dyr på græs.

I videoen om intern smittebeskyttelse får du bl.a. gode råd om forhold ved kælvningsboksen, kalvene og logistikken på bedriften.

Se dem evt. sammen på personalemødet og få en snak om, hvor I kan forbedre smittebeskyttelsen på bedriften. Hver video varer 3-4 minutter.

Find videoerne på seges.tv under fanen Kvæg

/ Kirsten Marstal, kfm@seges.dk

Få viden og argumenter på plads om køer, klima og metan

Ny podcast og animationsfilm sætter fakta på plads om metan og køernes klimarolle.

SEGES' nye podcast *Klima, køer og metan* giver dig en bred forståelse for metan-problematikken omkring køer – og hvordan, der arbejdes på at løse den. Du møder mælkeproducent Torben Sønderby, professor Mette Olaf Nielsen fra Aarhus Universitet og sektordirektør i L&F, Kvæg, Ida Storm.

Find podcasten på kanalen SEGES Podcast i din podcast-app eller på podcast.seges.dk - den ligger under kvæg.

Animationsfilm

Køer er blevet klimadebattens sorte får. Men det er faktisk ikke helt retfærdigt at skyde direkte på koen, for det er jo drivhusgassen metan, som dannes af en lille gruppe mikroorganismer i koens vom, der er den egentlige udfordring for klimaet. Men hvordan er det nu, det hænger sammen – hvorfor dannes der metan i koens vom, og hvorfor er metan en mere effektiv klimagas end CO₂? På under to minutter får du svarene i animationsfilmen *Derfor er metan det sorte får*.

Find filmen på seges.tv under fanen kvæg.

/ Kirsten Marstal, kfm@seges.dk

